

L'escolarització és la millor eina per integrar els residents estrangers en la nostra societat

Els altres europeus

L'augment de la immigració procedent dels països del Tercer Món ha obligat les institucions i algunes entitats privades a organitzar programes d'integració lingüística i cultural dels nous nens. Els nens viuen un doble risc de desarrelament entre el país d'origen i el d'adopció.

L'acceptació dels nens estrangers no-europeus a l'escola no es correspon amb el rebuig que existeix en el mercat laboral cap als joves de les mateixes nacionalitats.

RAFA GIL

Ja són més de 7.000 els nens estrangers procedents de l'Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina que cursen estudis de pre-escolar, EGB, BUP o Formació Professional al Principat. En canvi, els nens procedents de països europeus i Amèrica del Nord són només 3.500. Al País Valencià la proporció és justament inversa. D'un total de 5.000 nens i nenes estrangers escolaritzats, només 1.700 són fills d'immigrants del Tercer Món. La Llei Orgànica del Dret a l'Educació (LODE) de 1985, estableix que tots els nens estrangers tenen dret a l'educació obligatòria i gratuïta.

Mentre la xifra de nens que provenen de països desenvolupats es manté estable, la de fills de treballadors magribins, senegalesos, pakistanesos o xinesos es dobla cada tres anys, i es matriculen majoritàriament en l'escola pública. Des que va entrar en vigor ara fa dos anys l'exigència de visat d'entrada als ciutadans magribins, el nombre de estrangers regularitzats que, aprofitant-se de la normativa que preveu el reagrupament familiar, porten a l'estat espanyol la dona o els fills ha crescut per por que es tanquin definitivament les fronteres.

Segons la llei de nacionalitat modificada

al desembre de 1990, per obtenir la nacionalitat espanyola calen deu anys de residència legal. Per als procedents de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial o Portugal, dos anys seran suficients. La nacionalització és més fàcil per als fills d'estrangers regularitzats nascuts a Espanya. Amb un any de residència legal pot ser suficient, si bé no és gaire habitual que els pares demanin la nacionalització dels seus fills, ja que tenen por que si tornen al seu país d'origen els considerin estrangers.

Però malgrat que pot semblar fàcil obtenir la nacionalitat espanyola i consegüent-

Més de 7.000 nens estrangers, procedents del Tercer Món, cursen estudis al Principat, per 1.700 al País Valencià.

RAFA GIL

ment l'europea, les dificultats per gaudir dels permisos de treball i residència de forma continuada són el filtre real amb què es troben els qui aspiren a establir-se definitivament entre nosaltres com a ciutadans amb plenitud de drets.

Així, dels 108.000 estrangers que s'acolliren al procés especial de regularització obert l'any 1991, només 69.000 han obtingut la renovació. La política de "quotes" aprovada fa dos mesos pel Consell de Ministres pretén evitar que els que vinguin a treballar puguin establir-se definitivament. Aquests dies les ambaixades i consolsats espanyols al Magrib tramiten un autèntic allau de sol·licituds de persones que aspiren a estar entre els 20.000 estrangers que podran entrar a treballar enguany a l'estat espanyol. No obstant això, els escollits es comprometen per escrit a tornar al seu país quan acabi la feina, i a no establir entre nosaltres la seva residència.

D'aquesta manera el govern vol resoldre la contradicció que significa l'existència d'una demanda real de mà d'obra estrangera en sectors com l'agricultura, la construcció, el servei domèstic, l'assistència a vells i malalts terminals, o el repartiment del butà i, el desig que no es quedin permanentment a l'estat espanyol. Però aquest sistema de quotes no resol la demanda de mà d'obra en sectors com l'agricultura o l'atenció domiciliària de vells, que es fa, moltes vegades, sense contracte,

pagant per hora treballada d'una manera similar als contractes de *cangurs* per te cura de nens.

Un fet semblant passa amb molts petits pagesos que no poden pre-contratar amb antelació, sense saber com anirà la collita, tal com preveu la política de quotes, el nombre de treballadors que els hi caldrà, ni les dates exactes de la collida. Fins fa una dècada, la recollida de la fruita a Lleida, la feien estudiants de fora, els joves del poble i les dones. Ara molts joves del poble no volen fer aquest treball i els propietaris prefereixen un jove magribí, que treballarà el dissabte i el diumenge si cal, que una dona del poble o un estudiant de Barcelona.

EDUCACIÓ COMPENSATÒRIA

Quan el departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya va crear el programa d'Educació compensatòria, l'any 1983, per a col·lectius com els nens gitanos del barri barceloní de La Perona, no es podia imaginar que aquest programa s'estendria en cinc anys a tot Catalunya, per les necessitats dels fills d'immigrants estrangers. Actualment el programa s'ha estès arreu, però els llocs amb més quantitat de nens estrangers són les escoles públiques del centre històric o el Raval a Barcelona. Així als centres Collaso i Gil, Cervantes o Milà i

Fontanals, hi ha nens de 23 nacionalitats diferents. Segueixen en proporció les escoles situades als afores de Mataró i altres municipis de Maresme, el barri de Santa Eulàlia a l'Hospitalet de Llobregat, Badalona, Rubí i Canovelles. Bona part d'aquest nens es desenvolupen en una "torre de Babel" lingüística. Així molts magribins parlen català amb el mestre, castellà amb els nens, àrab amb els pares i l'àvia els parla en berber. Pel que fa els nens xinesos, es comuniquen en xinès i anglès amb la família i en castellà i català a l'escola.

A Barcelona, entitats de suport als magribins com Bayt Althagafa organitzen, coordinats amb les escoles, classes d'àrab per als nens, ja que els pares, per falta de temps, capacitat o recursos, no acostumen a ensenyar a llegir i escriure la llengua àrab als seus fills, fet que provoca el trencament de les arrels i crea una minusvàlua difícil de superar en el cas que vulguin tornar a viure i treballar a la terra dels seus pares.

A les comarques gironines, juntament amb els magribins, hi ha una creixent presència de nens senegalesos i gambians. Aquí, el paper de la fundació Servei Gironí de Pedagogia Social (SERGI) ha estat fonamental. Des de fa quatre anys organitzen l'Escola d'Estiu sobre interculturalitat adreçada fonamentalment als educadors. També hi ha centres com l'escola

Samba Kubally de Santa Coloma de Farners dirigida principalment als senegalesos i gambians adults, on s'ensenya català i castellà.

A CAVALL ENTRE DUES CULTURES

Tant els nens procedents del Tercer Món com els seus pares, viuen a cavall entre dues cultures, però si bé els pares tenen clares les seves arrels, els fills viuen en un lloc que els considera estrangers, sense que puguin considerar-se com a casa seva quan van de vacances al país d'origen. Precisament perquè no siguin rebutjats si tornen al seu país o grup tribal d'origen, alguns treballadors de l'Àfrica Negra realitzen la mutilació parcial o total del clítoris de les seves filles. Això ha motivat una complexa polèmica sobre la legalitat d'aquesta pràctica o la conveniència o inconveniència de sancionar-la. El Síndic de Greuges, Anton Canellas, va manifestar recentment que castigar penalment els pares, encara complicaria més la situació de les nenes africanes sotmeses a aquesta pràctica.

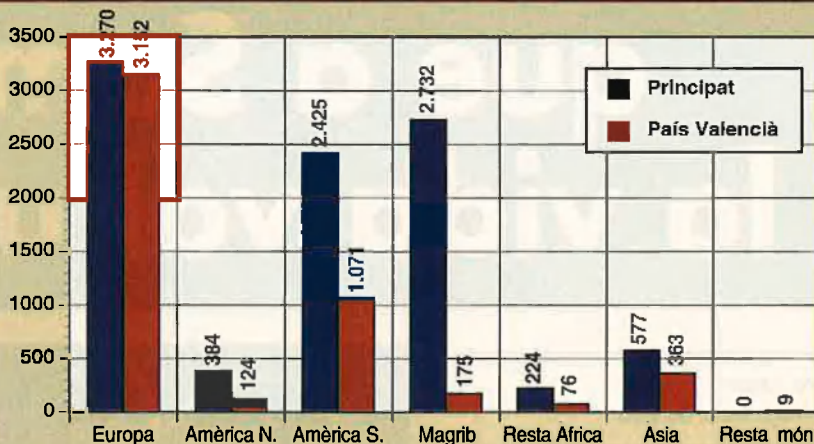
Actualment el programa d'Educació Compensatòria acull a Catalunya 2.500 nens estrangers i 1.500 gitanos. Els fills de llatinoamericans no acostumen a necessitar el suport del programa compensatori. Un total de 62 membres recorren les escoles on estudien aquests nens per assessorar els mestres o intervenir directament en l'educació dels nens, encara que la tasca educativa va a càrrec de mestres del mateix centre.

Al País Valencià, el nombre de fills de magribins, centrafricans i asiàtics matriculats actualment és només de set-cents. Per això la demanda del Programa d'Educació Compensatòria és menor, comparada amb la del Principat. La Generalitat valenciana pretén evitar que es creïn ghettos, i impedir que en un sol centre es concentri un percentatge excessiu d'estrangers.

També es concedeixen ajudes a centres que presenten projectes concrets d'integració. L'escola privada Santa Cruz de Mislata ha obtingut aquest curs una ajuda de dos milions de pessetes per a un programa d'atenció a 31 nens refugiats procedents de 6 països diferents.

Però no són només els magribins i centrafricans els que augmenten en nombre. Des de fa dos anys s'ha donat una forta entrada de ciutadans de la República Popular Xina coincidint amb l'obertura de nous restaurants xinesos a tot l'estat espanyol. Aquesta entrada va provocar una forta ten-

Alumnes estrangers al Principat i al País Valencià (curs 1991-92)

La majoria dels nens estrangers es concentra en els barris pobres de les grans ciutats.

RAFA GIL

sió amb la comunitat xinesa originària de Taiwan, amb denúncies i amenaces d'extorsió. A més un altre col·lectiu de nens que ha irromput enguany són els vuit-cents croats, bosnians i serbis repartits per les diferents comunitats autònomes, que han estat escolaritzats a mesura que arribaven i presenten problemes de comprensió lingüística, a més d'arrossegar els traumes viscuts des del començament de la guerra.

ACCEPTATS A L'ESCOLA

Malgrat que molts dels nens i nenes asiàtics o africans, a causa de problemes de comprensió i expressió lectora, o d'uns esquemes mentals diferents, porten un endarreriment en relació als seus com-

panyes de classe, la majoria no se senten rebutjats, ni pels mestres ni pels companys. De fet, en aquests moments, les autoritats educatives a tot l'estat tenen més problemes amb els casos de rebuig a nens gitanos o els portadors de la sida, que amb els asiàtics o africans.

La nul·la conflictivitat dels centres on hi ha nens asiàtics o africans és deguda, potser, al fet que el nombre d'infants i joves estrangers en edat d'escolarització és molt petit comparat amb els nostres veïns europeus, malgrat que en alguns centres de Ciutat Vella signifiquin la meitat de l'alumnat. A l'estat espanyol la població estrangera és del 1,5%, enfront del 3 o 4 de França, Itàlia, Alemanya o Bèlgica. Un capítol a banda és la situació dels fills de matrimonis mixtos d'espanyol o espanyola amb estrangers que tenen des que neixen la nacionalitat espanyola.

Qüestions tan simples com que la mare o l'àvia portin o no la tradicional gil·lava sovint fan variar el grau d'acceptació dels fills. De fet molts joves de famílies africanes o asiàtiques nascuts i crescuts al País Valencià o al Principat comencen a viure amb més intensitat el rebuig i les actituds racistes quan abandonen el seu entorn de creixement, com l'escola, i intenten integrar-se en el món del treball.

Al col·legi potser eren "moros", "negrets", o pakistanesos, però per damunt de tot eren alumnes d'un grup on eren coneguts i generalment acceptats. En el món laboral, quan es presenten a una fàbrica o a un capataç agrícola, són només un altre "negre" o un altre "moro" que demana treball. Llavors comencen a conèixer la discriminació, i moltes vegades l'explotació o el paternalisme dels qui els donen feina creient que ser asiàtic o africà és sinònim de ser inferior.

Xavier Rius Sant